

การพัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์: การพัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอเพื่อการสร้างตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ต้นแบบ*

THE DEVELOPMENT OF A CREATIVE WEAVING PATTERN OF KOHYOR: DEVELOPMENT OF KOHYOR FABRICS IN THE BRANDING OF THE PRODUCT AND THE PROTOTYPE

นวัตร อุมาศิลป์

Nawatthakorn Umasin

ตะวัน ตันยะทะเล

Tawan Tonyalae

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

Rajamangala University of Technology Srivijaya Songkhla, Thailand

E-mail: nawatthakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาลักษณะผืนผ้า ลวดลายผ้า พื้นผิวผ้าและรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเกาะยอ เพื่อเป็นการพัฒนาผ้าทอเกาะยอในรูปลักษณะใหม่โดยการใช้แนวทางการพัฒนาที่ไม่กระทบต่อการทอผ้าแบบดั้งเดิม เนื่องจากผ้าทอเกาะยอเดิมมีลักษณะเป็นผ้าทอ ยกดอกและพื้นผิวผ้าเรียบเสมอกับผ้าทอทั่วไป งานวิจัยครั้งนี้ถือเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบผ้าทอและผลิตภัณฑ์ผ้าทอเกาะยอที่ผสมผสานกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มาจากเนื้อหา บรรณกรรม บทความและการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มประกอบการผ้าทอเกาะยอในมิติต่าง ๆ รวมกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอ เกิดรูปแบบลวดลายผ้าทอและพื้นผิวที่มีมิติจากการผสมผสานวัสดุเส้นด้ายต่างชนิดต่างขนาดและเทคนิคการทอ โดยการทอใช้เส้นด้ายพุ่งเป็นเส้นด้ายแพนชีทำให้ผ้าทอเกิดลวดลายที่เป็นอิสระและมีสีสันรวมทั้งมีผิวสัมผัสที่นูนขึ้น การใช้ด้ายพุ่งตีเกลียวผสมกับเส้นด้ายต่างขนาดทำให้ผ้าทอมีผิวสัมผัสนูนต่างระดับและการใช้เส้นด้ายพุ่งแบบใยฟูทำให้ผ้าทอมีลักษณะฟู การใช้เส้นด้ายพุ่งใยพิเศษทอผสมทำให้ผ้าทอมีความเงาและความด้านของผิวสัมผัส รวมทั้งมีลายยกดอกในผืนเดียวกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยยังคงเส้นด้ายยืนและตะกอเก็บลายแบบดั้งเดิมเพื่อคงวิธีการทอผ้าเกาะยอแบบดั้งเดิม เพื่อไม่ให้กระทบต่อวิธีการทอผ้าแบบเดิมของ

* Received 5 November 2021; Revised 19 December 2021; Accepted 26 December 2021

กลุ่มประกอบการและเป็นต้นแบบผ้าทอและผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายให้กับกลุ่มประกอบทอผ้า
กลุ่มผ้าทอโรมไท อำเภอมือง จังหวัดสงขลา

คำสำคัญ: พัฒนา, รูปแบบ, ผ้าทอเกาะยอ, สร้างสรรค์

Abstract

The Objectives of this research article were to develop the features of fabric, patterns, texture, and style of woven cloth product from KohYor in order to develop the KohYor woven cloth in a new look by using the development approach that does not affect traditional weaving since KohYor woven cloth was originally woven into the fabric with the smooth surface like normal woven cloth. This research is considered as a guideline for the development of pattern of woven fabrics and KohYor woven products. The research is qualitative research conducted from the contents, literature, articles, and the field visit to interview the KohYor woven fabric group in various dimensions combined with the design thinking process. The research results reveal that the development of KohYor woven pattern cloth form the pattern of woven fabrics and textures that have dimensions from different types of thread materials in different sizes and weaving techniques. The thread weaving is used as fancy thread to make woven pattern which is free and colorful including having the embossed skin. Using twisted thread mixed with thread in different sizes makes the woven fabric have a different level of embossed texture. The use of fluff thread makes the fabric look fluffy. Using special thread mixed with the fabric makes the woven fabric shiny and has the touch of skin including the flower pattern in the same piece. The researcher still maintains the standing thread and the traditional pattern to preserve the traditional weaving style of KohYor in order not to affect the traditional way of weaving of the assembly group to be the model of woven fabrics and apparel products for the weaving group of Rom Sai Textile, Mueang District, Songkhla Province.

Keywords: Development, Kohyor Woven Fabric, Creative

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันเกิดจากการพัฒนา
การปรับตัว ปรับวิถีชีวิตของคนในภาคใต้ ที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ หลากภาษา

หลายวัฒนธรรม จนหลอมรวมกัน เกิดเป็นภูมิปัญญาประจำถิ่น ซึ่งมีทั้งเรื่องราววัฒนธรรม การละเล่นและภูมิปัญญาที่น่าสนใจอันประกอบด้วย การละเล่นมโนราห์ หนังตะลุง และสิ่งทอพื้นบ้านต่าง ๆ เช่น ผ้าทอเกาะยอ ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ผ้าบาติก เป็นต้น (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543) ซึ่งในปีพ.ศ.2558 ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้นวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาไทยจะถูกเผยแพร่ให้แก่ชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาไทยก็ถือเป็นสื่อกลางที่จะเป็นการเผยแพร่ออกไปอย่างหนึ่งในรูปแบบของสินค้าได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2541)

ผ้าทอเกาะยอ ซึ่งเป็นผ้าพื้นเมืองที่เกิดจากภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาเป็นร้อย ๆ ปี ของตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2545) เชื่อว่าการทอผ้าเกาะยอนั้นเกิดขึ้นจากคนเชื้อสายจีนที่ได้นำอาชีพการทอผ้ามาสอนแก่ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลเกาะยอ ซึ่งการทอผ้าจะทอด้วยกี่มือ ที่มีโครงสร้างเป็นไม้ไผ่ และใช้ ทรน แทนลูกกระสวย เส้นใยที่ใช้เป็นเส้นใยจากฝ้าย ซึ่งเส้นใยฝ้ายที่นำมาทอนั้นเป็นเส้นใยฝ้ายที่มีการสั่งซื้อมาจากภูมิภาคอื่น และยังพบปัญหาเรื่องคุณภาพของเส้นใยที่มีขนาดใหญ่ทำให้ทอผ้าแล้วเนื้อผ้าจะมีลักษณะที่หนาและค่อนข้างหยาบ ผ้าทอเกาะยอมีหลากหลายลวดลาย เช่น ลายราชวัตร ลายดอกแก้ว ลายดอกพิกุล เป็นต้น (ศิริพร สุระวิโรจน์, 2538) ปัจจุบันจังหวัดสงขลาได้มีการก่อตั้งกลุ่มทอผ้าเกาะยอหลายกลุ่ม ประกอบการ ผลจากการลงพื้นที่ที่กลุ่มประกอบการทอผ้าในพื้นที่จังหวัดสงขลา กลุ่มทอผ้ากระแสดินธุ์ กลุ่มผ้าทอร่มไทร กลุ่มทอผ้าบ้านสะพานปลา กลุ่มผ้าทอเกาะยอบ้าลิ้ม จากการสัมภาษณ์พูดคุยประเด็นปัญหาของกลุ่มทอผ้าเกิดจากทางกลุ่มเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในการส่งเส้นด้ายจึงมีข้อจำกัดและจำนวน ทำให้ต้องเลือกซื้อเส้นด้ายฝ้ายจากกลุ่มประกอบการรายใหญ่แทน ซึ่งไม่สามารถกำหนดสีและขนาดเส้นด้ายฝ้ายได้ เมื่อทอผ้าออกมาจะมีลักษณะเนื้อหนาและสีไม่เป็นไปตามกระแสดความนิยม อีกทั้งรูปแบบการเครื่องแต่งกายที่จัดจำหน่ายมีรูปแบบที่ไม่ทันสมัย แต่ทั้งนี้ยังมีหน่วยงานราชการที่นำผ้า ไปตัดเย็บเป็นเครื่องแบบของหน่วยงานต่างในจังหวัดสงขลา (อุบลศรี อรรถพันธ์, 2554)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบลวดลายผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ด้วยวัสดุเส้นด้ายหลากชนิด อีกทั้งเป็นการออกแบบกระบวนการทอเพื่อลดกระบวนการที่ซับซ้อนและสร้างพื้นฐานการทอให้แก่เยาวชนในกลุ่มทอผ้าได้เรียนรู้รูปแบบการทอด้วยการทอผ้าเกาะยอเชิงสรรค์ในอีกมิติหนึ่ง และนำผ้าทอเกาะยอรูปแบบสร้างสรรค์ไปออกแบบและตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายต้นแบบเพื่อให้กลุ่มทอผ้าเกิดแนวทางใหม่ๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบลวดลาย เทคนิคการทอ สี และสร้างพื้นผิวสัมผัสของผ้าทอเกาะยอ จังหวัดสงขลา

2. เพื่อหาแนวทางในการสร้างผลงานสิ่งทอสร้างสรรค์และผลิตต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มประกอบการผ้าทอเกาะยอ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มประกอบการผ้าทอเกาะยอจังหวัดสงขลาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต้นแบบผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

- วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านสะพานปลา โดย นางบัว ดวงตา และนางสุพรรณ พัทธโกมินทร์ เลขที่ 32/2 หมู่ที่ 6 ถนน ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

- วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าร่มไทร โดย นางยมนา สิ้นรุรัตน์ 53/1 หมู่ 5 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

2. กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับลวดลาย วิธีการทอผ้าทอเกาะยอ อุปกรณ์การทอผ้าเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการทอผ้าเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ได้

2.2 ศึกษาเกี่ยววัสดุเส้นใยต่างๆ ที่เหมาะสมในการนำมาสร้างสรรค์เป็นเส้นด้ายพุ่ง เพื่อเสริมความน่าสนใจและพื้นผิวสัมผัสของผ้าทอเกาะยอ

2.3 ศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มแฟชั่นสากล (Trend) เพื่อให้ได้ทิศทางของรูปแบบลักษณะของสิ่งทอ สี ลวดลาย เทคนิคการทอ รายละเอียดการตกแต่งสิ่งทอ ตลอดจนพัฒนาเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า และอื่น ๆ เป็นต้น (กรมหม่อนไหม , 2555)

3. ลงพื้นที่เชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิธีการทอผ้าทอเกาะยอ ลวดลายผ้าทอ เส้นใย เทคนิคการทอ ความต้องการลักษณะรูปแบบผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ ทิศทางการจำหน่ายรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นแนวทางออกแบบลวดลาย พื้นผิวสัมผัสและสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ได้ โดยสร้างเครื่องมือแบบสอบถามและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแก่ผู้ประกอบการผ้าทอเกาะยอ กลุ่มคลัสเตอร์ผ้า ร้านค้าในชุมชน นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ให้เกิดแนวทางการพัฒนาและออกแบบต่อไป (สุวรรณี รักวิจิต, 2558)

ภาพที่ 1 ลงพื้นที่ กลุ่มประกอบการผ้าทอ

ภาพที่ 2 การประชุม ระดมความคิดเห็นผู้ประกอบการกลุ่มผ้าทอพื้นเมือง
และผ้าบาติก

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบเส้นด้ายชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการนำมาใช้เป็นเส้นด้าย พู่งในการทอผ้าเกาะยอเชิงสร้างสรรค์

ภาพที่ 3 เส้นด้ายแพนซีชนิดต่างๆ

5. วิเคราะห์แนวโน้มแฟชั่นสากล (Trend) จากฐานข้อมูลสากลของบริษัท WGSN เพื่อให้ได้ทิศทางของรายละเอียดเพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบ ดังนี้

แนวความคิดและแรงบันดาลใจ (Concept – Inspiration) ทิศทางและกระแสแนวความคิดแรงบันดาลใจ จากข้อมูลแนวโน้มแฟชั่นสากล WGSN Trend ได้ระบุแนวคิดที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์หรือเรื่องราวของความเป็นวัฒนธรรมพื้นถิ่น ที่ปรากฏในงานสิ่งทอและเครื่องแต่งกาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 4 WGSN Concept-Inspiration

โครงร่างเงา (Silhouettes) ผลจากการวิเคราะห์โครงร่างเงาจากแนวโน้มแฟชั่นสากล (Trend) ลักษณะของโครงร่างเงาที่เป็นแนวโน้มจะมีลักษณะ พอดีตัว ไม่รัดรูป จะมีชิ้นส่วนใดส่วนหนึ่งที่ท่อนบนหรือท่อนล่างที่พอดีตัว และอีกส่วนจะเป็นโครงร่างเงาที่หลวมเน้นรูปแบบที่รอยต่อหรือชายเสื้อพอดีระดับเส้นเอวเพื่อให้ผู้สวมใส่มีรูปร่างและสรีระมากขึ้น

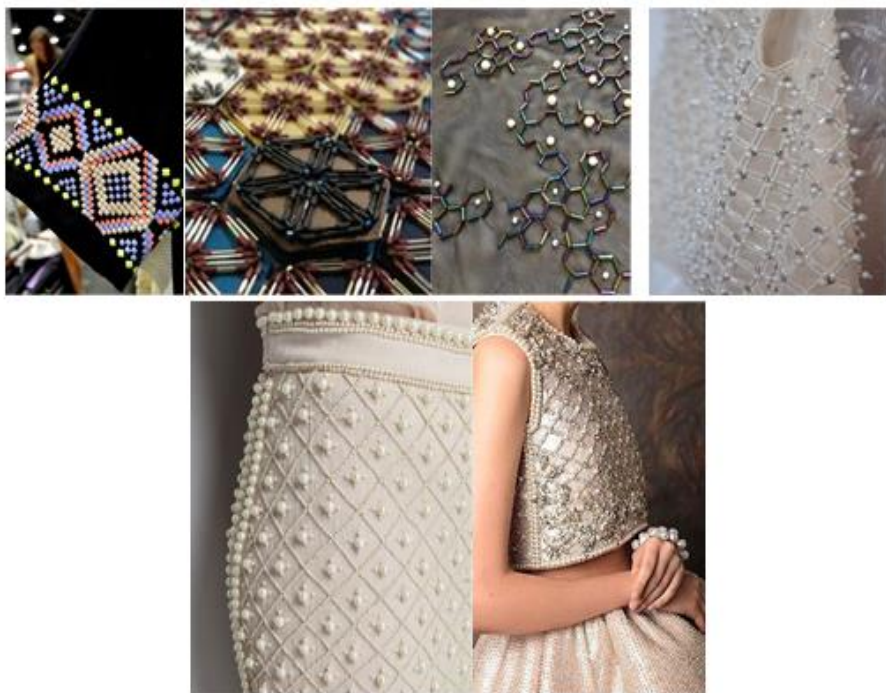
ภาพที่ 5 WGSN Silhouettes

รายละเอียดตกแต่ง (Detail Finishing) รายละเอียดการตกแต่งเกิดขึ้นด้วย 2 ลักษณะ 1) เกิดจากกระบวนการทอโดยใช้เส้นด้ายพุ่งที่มีพื้นผิวสัมผัสและมีคุณลักษณะที่แตกต่าง หรือเส้น 2) โยแฟนซีหรือเส้นใยพิเศษ ทอสลับกับเส้นด้ายต่างคุณลักษณะทำให้ผ้ามีพื้นผิว และมีมิติ

ภาพที่ 6 WGSN Woven Texture Fabric

การตกแต่งบนเสื้อผ้า โดยงานฝีมือ งานปักจากวัสดุตกแต่งเช่น ปล้อง ลูกปัด เลื่อม เน้นรูปแบบลวดลายที่สะท้อนอัตลักษณ์พื้นถิ่นและรูปทรงเรขาคณิต

ภาพที่ 7 WGSN Detail Finishing and Embroidery

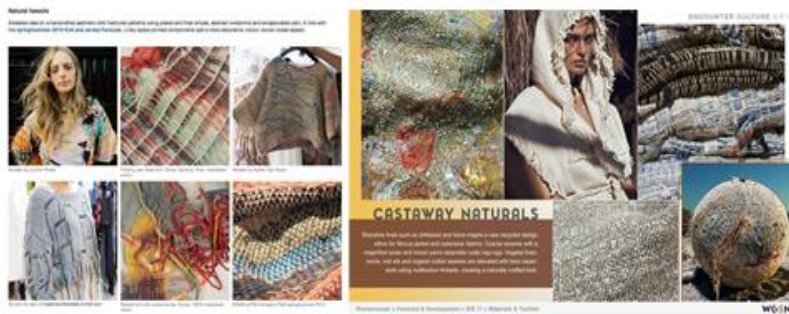

สี (Color Way) จากการวิเคราะห์แนวโน้มแฟชั่นสากล (Trend) กลุ่มสีที่เป็นแนวโน้มเป็นกลุ่มสีลักษณะ **Pastel Color** ซึ่งเป็นกลุ่มสีที่มีสีขาวผสมในกลุ่มแม่สี โดยเฉพาะกลุ่มครีม ชมพูอ่อน ฟ้ายอ่อน เป็นต้น

ภาพที่ 8 WGSN Color Way

ผ้าและวัสดุอุปกรณ์ (Material) รายละเอียดของผ้าและวัสดุจากแนวโน้มแฟชั่นสากล (Trend) วัสดุเส้นใยในการทอผ้า จะเป็นเส้นใยธรรมชาติ ประเภทผ้าที่มีขนาดเส้นต่างขนาด และวัสดุพิเศษที่มีพื้นผิวและคุณลักษณะแตกต่างหลากหลายชนิด ที่มีการถักทอ และ ปัก เพื่อให้เกิดพื้นผิวสัมผัสใหม่และความแปลกใหม่ของผ้า จึงได้นำแนวทางการสร้างสรรค์มาอ้างอิงสู่งานวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 9 WGSN Material

6. กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ในการออกแบบลวดลายและเทคนิคการทอผ้าเกาะยอ รวมทั้ง ศึกษาวัสดุ เส้นใยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นผืนผ้าแนวสร้างสรรค์และต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากสิ่งทอเกาะยอตามแนวโน้มแฟชั่นสากลและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

7. ออกแบบลวดลายทอผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ ทดลองทอผ้าและขึ้นต้นแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ โดยเตรียมเส้นด้ายต่างขนาด ต่างชนิด ต่างผิวสัมผัส

กรอเข้ากระสวยด้ายพุ่งและทดลองทอตามแนวทางการการออกแบบสิ่งทอจากการวิเคราะห์แนวโน้มแฟชั่นสากล (Trend)

8. ออกแบบผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ โดยรูปแบบผลิตภัณฑ์จากการวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์สิ่งทอ จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการผ้าทอเกาะยอ นักท่องเที่ยว เป็นต้น

9. ผลิตภัณฑ์แบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม โดยใช้ผ้าทอเกาะยอที่ทอด้วยเส้นด้ายต่าง ๆ ในรูปแบบสิ่งทอสร้างสรรค์ สรุปัญหและแนวทางการจัดการทางด้านผลิตภัณฑ์ผ้าเกาะยอเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ที่ผสมเส้นด้ายต่างชนิด ต่างขนาด ต่างผิวสัมผัส มาเป็นเส้นด้ายพุ่งในการทอ ซึ่งยังคงกระบวนการทอในรูปแบบของผ้าทอเกาะยอเดิม ผ้าที่ทอสำเร็จเป็นผืนได้นำไปพัฒนาต่อเป็นต้นแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย โดยใช้ผลจากการวิเคราะห์แนวโน้มแฟชั่นสากล WGSN ร่วมกับผลสรุปจากแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอเกาะยอ

โครงร่างเงา (Silhouettes) ผลจากการวิเคราะห์ แนวโน้มแฟชั่นสากล WGSN และแบบสอบถาม ทำให้การออกแบบเกิดลักษณะเครื่องแต่งกายที่มีโครงร่างเงาที่แบบ เข้ารูป เน้นช่วงเอวเป็นหลักและมีบางโครงร่างเงาที่เน้นท่อนบนหลวม ท่อนล่างเล็ก แต่โครงร่างโดยรวมคือเข้ารูป

รายละเอียดตกแต่ง (Detail Finishing) มีการตกแต่งผ้าพื้น โดยการทอให้เกิดพื้นผิว และมีการปักบนเสื้อเพื่อเพิ่มมิติและพื้นผิว

ผ้าและวัสดุอุปกรณ์ (Material) มีการใช้เส้นด้ายต่างขนาด ต่างวัสดุ และมีพื้นผิวสัมผัสที่แตกต่างมาทอทำให้ผืนผ้าที่เกิดขึ้นมีพื้นผิวสัมผัสและมิติ

ภาพที่ 10

ลวดลายผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์

สี (Color Way) กลุ่มสีที่เลือกคือกลุ่ม Pastel Color ซึ่งเป็นกลุ่มสีที่มีสีชาวผสมใน แต่ละสี ประกอบด้วย ขาว ครีมน ชมพูอ่อน เขียวอมฟ้าอ่อน เป็นต้น

ภาพที่ 11 กลุ่มโทนสีผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ที่วิเคราะห์จากกลุ่มสีแนวโน้มแฟชั่นสากล WGSN

จากการสรุปแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายจากผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ นั้น รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายที่ได้รับความนิยมมากที่สุดตามลำดับ ดังนี้ 1) รูปแบบ Casual - Party Wear หรือชุดงานเลี้ยงหรือร่วมงานโอกาสพิเศษ 2) รูปแบบ Casual - Business Wear หรือชุดทำงาน และ 3) Casual-Casual Wear หรือชุดลำลอง โดยกลุ่มเป้าหมายหลักคือกลุ่มคนอายุ 25 - 35 ปี หรือ GENERATION M ซึ่งเป็นคนวัยทำงานหรือนักศึกษาจบใหม่ โดยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีรายได้เป็นของตนเอง เลือกซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงรูปแบบความแปลกใหม่และความทันสมัย กลุ่มเป้าหมายรองคือกลุ่มนักศึกษา อายุ 18 - 24 ปี หรือ GENERATION Y เป็นกลุ่มที่รักในการแต่งตัว แต่งกายตามกระแสแฟชั่น และสร้างความโดดเด่นให้กับตัวเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำผลจากการพัฒนาต้นแบบผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์มาพัฒนาสู่ต้นแบบผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายที่มีความร่วมสมัยในรูปแบบ Casual-Party Wear หรือชุดงานเลี้ยงหรือร่วมงานโอกาสพิเศษ ประกอบด้วย เสื้อ กระโปรง กระเป๋า และรองเท้า โดยใช้แนวโน้มแฟชั่นสากลมาเป็นส่วนประกอบของการออกแบบ การตกแต่ง สีและวัสดุ โครงร่างเงาที่เหมาะสม ส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้ได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวโน้มแฟชั่นสากล เกี่ยวกับรูปแบบ สี การตกแต่ง และวัสดุ ให้แก่ผู้ประกอบการผ้าในจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นองค์ความรู้ในยกระดับกลุ่มประกอบการหรือตราสินค้าให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับกระแสแนวโน้มแฟชั่นสากลได้อีกด้วย ซึ่งผู้ประกอบการยังสามารถที่จะไปพัฒนาและสร้างกลยุทธ์ทางการตลาด สร้างความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ ลวดลาย และวัสดุ โดยใช้ทิศทางการออกแบบจากแนวโน้มแฟชั่นสากล สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่สนใจในผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายจากผ้าไทยหรือผ้าพื้นเมือง เดิม ผ้าเหล่านี้ จะไม่เป็นที่นิยมแก่กลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานตอนต้น เนื่องจากรูปแบบลวดลายการทอ การใช้วัสดุ ไม่มีความโดดเด่นและแปลกใหม่ อีกทั้งรูปแบบเครื่องแต่งกายที่จำหน่ายนั้นไม่มีรูปแบบที่หลากหลาย ที่มีอยู่จะมีลักษณะโครงร่างเงาและรูปแบบที่เฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่หรือกลุ่มหน่วยงานราชการ ดังนั้นจากการวิจัยครั้งนี้ผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์และผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายจากผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์จะแนวต้นแบบ

ผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ผ้าพื้นเมืองที่ร่วมสมัยและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้อย่างแน่นอน

ภาพที่ 12 ผลงานการร่างภาพการออกแบบและต้นแบบผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย

อภิปรายผล

1. การพัฒนารูปแบบวัสดุการทอโดยใช้เส้นด้ายที่หลากหลายลักษณะ หรือประเภทเส้นด้ายเรียกว่าเส้นด้ายแพนซี สามารถนำมาใช้ได้ในส่วนของเส้นด้ายพุ่งอย่างเดียวเท่านั้น เนื่องจากเส้นด้ายแพนซีจะมีลักษณะและขนาดที่หลากหลาย เมื่อนำมาขึ้นเป็นเส้นด้ายยืนจะทำให้มีปัญหาในการนำเส้นเข้าพิมพ์กระทบผ้า อาจส่งผลให้เส้นด้ายขาดได้ง่าย จึงไม่เหมาะในการนำมาเป็นเส้นด้ายยืน แต่เมื่อนำเส้นด้ายแพนซีมาเป็นเส้นด้ายพุ่งก็จะทำให้ผืนผ้ามีมิติและมีพื้นผิวสัมผัสในรูปแบบลักษณะใหม่ ทั้งนี้ ภคพรหมณ์ สุขเกษม ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกระเป๋าด้วยลวดลายผ้าไหมทอผสมเปลือกหอยมุก ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบกระเป๋ายืนที่เหมาะสมแก่การนำมาผลิตด้วยผ้าไหมชนิดนี้คือ กระเป๋ายืนสตรี ที่นิยมใช้ถือเพื่อออกงานราตรี โดยมีขนาดที่สามารถบรรจุบัตรเครดิต โทรศัพท์มือถือ และ ลิปสติคได้ ด้านลวดลายควรเป็นลายที่มีเรื่องราวมีแรงบันดาลใจ (inspiration) ที่น่าสนใจ ควรมีความร่วมสมัยไม่ควรยึดติดกับความดั้งเดิมเพื่อเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยแนวคิดดั้งเดิมในการทอนั้น เป็นการทอผ้าเพื่อให้เกิดพื้นผิวที่มีลักษณะนูนขึ้นมาจากพื้นผ้า ซึ่งเป็นลวดลายประเภทหนึ่งที่มีแนวคิดในการออกแบบจากการเลียนแบบลวดลายในธรรมชาติให้ออกมาเป็นลวดลายเรขาคณิต ผู้วิจัยยังคงแนวคิดด้านการออกแบบลวดลายที่เลียนแบบธรรมชาติมาพัฒนาให้เกิดความร่วมมือ

ผ่านแนวความคิดการเลียนแบบพื้นผิวของวัสดุ ที่ใช้ในการออกแบบกระเป๋ในปัจจุบันอย่างหนังจระเข้หรือหนังงู โดยเลียนแบบออกมาเป็นลักษณะของการตัดเปลือกหอยมุก เพื่อเลียนแบบเกล็ดบนผิวของสัตว์เลื้อยคลาน และผู้วิจัยได้พัฒนาลวดลายกราฟิกเพื่อให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งใหม่ และใช้การทอผ้าไหมแบบดั้งเดิมผสานกับการสลัเปลือกหอยมุกให้เกิดสีและมิติเพิ่มขึ้น เกิดเป็นแนวความคิดการออกแบบเชิงการเลียนแบบธรรมชาติขึ้น ด้านสีของกระเป๋าสักและผู้วิจัยเลือกใช้สีที่มีความร่วมสมัยใช้ได้กับทุกชุด เช่น สีขาว เทา ดำ เบจ โดยเลือกใช้เพียงสีใดสีหนึ่งหรือหลายสีร่วมกัน (ภคพรหมณ์ สุขเกษม, 2020)

ภาพที่ 13 เส้นด้ายแพนซีหรือเส้นด้ายสำเร็จรูป

2. รูปแบบผ้าทอเกาะยอที่พัฒนาในรูปแบบเชิงสร้างสรรค์เกิดจากการนำเส้นด้ายสำเร็จหรือเส้นด้ายแพนซีที่มีขนาดและผิวสัมผัสแตกต่างกัน นำมาปั่นเข้ากระสวยเพื่อนำมาเป็นเส้นด้ายพุ่งทอเสริมกับเส้นฝ้ายเดิมโดยการทอจะยังคงทอยกดอกเก็บตะกอลวดลายเดิมที่ยืนบนก็จะยังคงเป็นเส้นด้ายฝ้ายเดิม ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาผ้าทอเป็นการสร้างสรรค์วัสดุและลวดลายโดยไม่ให้กระทบกับวิธีการทอและเกิดความยากลำบากของกลุ่มผู้ประกอบการทอผ้าแต่ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์จะทำให้ผ้าทอเกาะยอมีรูปลักษณะและผิวสัมผัสที่เปลี่ยนไป อีกทั้ง ศศิธร วิคพันธุ์ ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานจากผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานจากผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์จากกลุ่มผู้บริโภคและสมาชิกกลุ่มทอผ้าร่วมไทจะเห็นว่าเมื่อจัดลำดับความพึงพอใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานจากผ้าทอเกาะยอมีความแตกต่างกันอาจเนื่องมาจากอายุของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต่างกันส่งผลให้มีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่ต่างกันแต่ถึงอย่างไรความพึงพอใจก็ยังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันและผลการวิจัยก็ถือว่าเป็นประโยชน์กับกลุ่มทอผ้าร่วมไทในการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้นซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดีนั้นต้องมีความแปลกใหม่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้บริโภคเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประวัตินี้ที่มาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคาขายเหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้บริโภคในตลาดนั้นโดยอาศัยการศึกษาวิจัยกลุ่มผู้บริโภคให้ได้ข้อมูลก่อนทำการออกแบบและผลิตซึ่งนอกจากผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเกาะยอสำหรับกลุ่มทอผ้าร่วมไทในการ

นำไปประยุกต์ใช้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ต่อไปแล้วยังเป็นการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ขึ้นในชุมชน (ศศิธร วิศพันธุ์, 2017)

ภาพที่ 14 ผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์

3. ลักษณะเส้นด้ายแพนซีที่นำมาใช้เป็นเส้นพุ่งในการทอนั้นหากเป็นเส้นด้ายที่ขนาดเล็กก็สามารถกรอเข้ากระสวยได้ง่ายกว่าเส้นด้ายที่ลักษณะพิเศษ หรือขนาดใหญ่ ทั้งนี้ บิณฑสันต์ ขวัญข้าว และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง สมบัติของเส้นด้ายฝ้ายที่ลงแบ่งด้วยแบ่งสาคุ ผลการศึกษา พบว่า แบ่งสาคุมีความเหมาะสมที่จะถูกนำมาใช้ในกระบวนการลงแบ่งด้ายฝ้ายยืนสำหรับงานทางด้านสิ่งทอได้ เนื่องจากสามารถช่วยเก็บขนบนเส้นด้ายได้ดีกว่า แบ่งมันสำปะหลัง การลงแบ่งเส้นด้ายด้วยแบ่งสาคุ 50 กรัม (SK50) และแบ่งสาคุ 25 กรัม ผสมแบ่งพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ 25 กรัม (SKP50) ใช้เวลาในการ กวนแบ่งนานที่สุด แบ่งมีค่าร้อยละความเข้มข้นสูงที่สุด (บิณฑสันต์ ขวัญข้าว และคณะ, 2018)

ภาพที่ 15 เส้นด้ายแพนซีสำหรับกรอเข้ากระสวยเพื่อเป็นเส้นด้ายพุ่ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การทอผ้า ถือเป็นงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากการสืบทอดและถือเป็นภูมิปัญญาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเฉพาะช่างทอผ้าแต่ละคนก็必将มีความชำนาญและเชี่ยวชาญต่างกัน ส่วนใหญ่ช่างทอผ้าจะใช้ประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ ปัจจุบันช่างทอผ้าจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ล้วนแล้วจะใช้ความจำในการทอและเหยียบตะกอล หากการสร้างสรรค์หรือการออกแบบ

ลวดลายผ้าทอของคนรุ่นใหม่ที่ต้องทำงานร่วมกับกลุ่มทอผ้าที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องสร้างความเข้าใจกันและกัน แบบไม่กระทบกับกระบวนการหรือวิถีชีวิตของเค้าเหล่านั้น ลดความยุ่งยากซับซ้อน แต่ก็ยังคงสอดแทรกแนวคิดและเหตุผลเพื่อให้เกิดคุณค่าของงานสร้างสรรค์ในรูปแบบนั้น ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอเชิงสร้างสรรค์ : การพัฒนารูปแบบผ้าทอเกาะยอเพื่อการสร้างตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ต้นแบบ” ทั้งนี้ผู้เขียนบทความขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา งบประมาณเงินรายได้ประจำปี 2558

เอกสารอ้างอิง

- กรมหม่อนไหม. (2555). ภูมิปัญญาผ้าไหมไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2545). วัฒนธรรมพัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสงขลา. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการ ฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- ปิ่นทสันต์ ขวัญข้าว และคณะ. (2018). สมบัติของเส้นด้ายฝ้ายที่ลงแป้งด้วยแป้งสาคุ . วารสารวิศวกรรมศาสตร์ ราชชมงคลธัญบุรี, 16(2), 13-22.
- ภคพรหมณ์ สุขเกษม. (2020). การพัฒนารูปแบบกระเป๋าด้วยลวดลายผ้าไหมทอผสมเปลือกหอยมุก. ศิลกรรมสาร, 13(1), 91-112.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (2541). ลวดลายบนผืนผ้า สืบสานภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพมหานคร: พรินต์โพร.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2543). ผ้าทอพื้นเมืองในภาคใต้. ใน โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิธร วิศพันธุ์. (2017). การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอเกาะยอโดยใช้เทคนิคควิลท์. Art and Architecture Journal Naresuan University , 8(2), 1-9.
- ศิริพร สุระวิโรจน์. (2538). ผ้าทอเกาะยอกับภูมิปัญญาชาวสงขลา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณี รักวิจิต. (30 ตุลาคม 2558). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านสะพานปลา. (นวัตกร อุมาศิลป์, ผู้สัมภาษณ์)

อุบลศรี อรรถพันธุ์. (2554). ผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.